

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۶/۰۹/۱۵

محمدابراهيم سپېڅلی

لومړۍ پښتنه ژباړنه

د پښتو ادبياتو په تاريخ كې زرغونه كاكړه يوه له ډېرو مشهور فرهنگي ميرمنو څخه ده . زرغونه كاكړه د كندهار ولايت په پنجوايي ولسوالۍ كې زېږېدلې ده. پنجوايي د كندهار يوه مشهوره سمسوره تاريخي ولسوالي ده چې، د مېوند او ارغنداب ولسواليو سهيل ته او له كندهار ښار څخه لويديځ پلو ۲۵ كيلومتره ليرې پرته ده.

محمودلي ځلمی دخپل كتاب (كندهار) په ۲۲۰ او ۲۲۱ مخونو كې داسې ليكي: "...په تاريخي لحاظ پنجوايي زور ښار دی چې، د اشوكا او ديمراسي كنډوالي تراوسه پكښې سته."

ښاغلی په دې اند دی، چې داشوغي نوم د(اشوكا) له نامه څخه رااوښتی دی اودليل يې همداسې، چې په دغه سيمه كې دگريک اوبوديك ډېر تاريخي اثار ليدلي سوي دي .

يوشمير پوهان بياپه دې فكر دي، چې د ديمراسي نوم د(ديمترياس) د باختري كورنۍ د يو پيژندل سوي پاچاله نامه څخه اخيستل سوی دی.

همدا ډېنچوايي تاريخي اوكلتوري ارزښت دی، چې دميرمن زرغونې پرژوند يې هم ډېره اغيزه كړې ده او د خپل وخت مروج علوم(فصاحت، احكام اودشاعرانو شعرونه)يې دخپل پلار ملا دين محمد څخه لوستلي دي. كله چې پېغلتوب ته ورسېده، نو د سعدالله خان نورزي سره يې دواړه تړون سرته ورسيد.

دپتي خزاني په حواله خداي تعالی (ج) ورته غښتلي زامن (چې نومونه اوشمېره يې نه ده څرگنده) ورکړل . زرغونې خپل اولادونه په پوهه او هنر ښايسته کړل.

له دې څخه ښکاري چې، زرغونه كاكړه نه يوازي يوه تكره قلمواله بلكې يوه هوښياره ميرمن او د اولادونو ښه روزونكې مور هم وه .

دې پښتنې دخپلې پوهې پر بنسټ دشيخ مصلح الدين سعدي (رح) بوستان په خواره نظم پښتورڼې ته وژباړه، نو له دې ځايه موږ ويلای سو، چې زرغونه كاكړه په پښتو ادبياتو كې لومړنۍ ښځينه ژباړنه ده، چې له فارسي څخه يې منظومه ژباړه كړې ده .

پښتورڼې ته له فارسي څخه دې لومړنۍ ښځينه منظومي ترجماني خپل دغه زيار د (بوستان پښتو) تر نامه لاندې په ۹۰۳ هجري سپوږمي كال كې پای ته ورساوه .

ويل كيږي چې نوموړي ميرمن ډېر غزلونه او شعرونه ويلي، چې دشعر مينه والو يې خورا خوش كړي دي.

دا پښتنه پر يادو كمالونو اوپوهه سربيره دخپل وخت يوه ښه ليكگره (خطاطه) هم وه اوپه دې لار كې يې يوشمير شاگردان هم ټولني ته وړاندې كړي دي .

دپتي خزاني مؤلف محمد هوتک بن داؤد په دې اړه داسې كاري: "زما پلار هسي وويل، په سنه (۱۱۰۲) هجري ما دزرغونې په خط (بوستان پښتو) وليد، چې خپل اشعار يې پخپل ښه خط هسي كښلي ؤ، چې ملغلري يې خط ته عاجزي كا."

كه څه هم د پتي خزاني د ليكوال پلار داؤد خان (۱۰۲۹ هجري قمري - ۱۱۳۶ هجري قمري) دزرغونې كاكړې نور شعرونه اودسعدي دبوستان بشپړه پښتو منظومه ژباړه ليدلې لاکن اوس مورته دپتي خزاني څخه يوازي د همدغه ژباړل سوي (بوستان پښتو) يوه منظومه كيسه راپاته ده، چې غواړودلته يې له تاسوسره هم كټ مټ شريکه كړو:

"اورېدلې مې قيصه ده"

د پاڼو شمېره: له 1 تر 2

چي له شاتوهم خوږه ده
 داخترپه ورځ سهار
 بايزيد چه و، رويدار
 له حمامه راوتلی
 په کوڅه کي تېرېدلی
 اېرې خاوري چاله بامه
 راجپه کرلي ناپامه
 مخ اوسړني سوکړ
 په ايروپه خاوروڅر
 بايزيد په شکرکېنوسو
 دخپل مخ په پاکېدوسو
 چه زه وړيم د بل اور
 چه په اورکي سم نسکور
 له ايروپه څه بدورمه
 يابه لږشکوه کومه
 هو! پوهانوځان اېرې کر
 له لويڼي يې ځان پرې کر
 څوک چه ځان ته گوري تل
 خدای ته نسي کړای کتل
 لويي تل په گفتارنه ده
 لوڅبره په کارنه ده
 تواضع به دي سرلورکا
 تکبربه دي تل څورکا."

د ژباړي استادان وايي تر ټولو ښه ژباړه هغه ده، چې د پردۍ ژبي بشپړ مفهوم په خپله ژبه لوستونکو ته وړاندې سي. داستادانويادي خبري ته په کتوسره داسي معلوميري، چې ميرمن زرغونه کاکړه دشاعرۍ اوليکگرۍ ترڅنگ دترجمي له باريک فن سره هم ډېره بلده اوپه دې اړه يې د ژباړي مهم اصل ته داسي پاملرنه کړی، چې لوستونکو ته د پورته منظومي کيسې له ژبې څخه هيڅ دانه ښکاري چې دغه منظومه کيسه دي ژباړل سوي وي.

بل دا، چې دې دخپلي ژباړي لپاره ښه موضوع غوره کړي ده، د ژباړي لپاره د موضوع انتخاب هم خورامهم دی. زرغوني کاکړي دا دواړي تخنيکي چاري په پوره ميرانه سرته رسولي دي.

اوسمهال وينو، چې ډېری کسان په ځانگړي ډول ځوانان له بيلابيلو ژبوڅخه ژباړي کوي، خو په دې ژباړو کي يې ځني داسي هم، چې د ترجمي ډېری اصولو ته پکښي پام نه کېږي اوځيني يې بيا داسي ژباړي دي، چې ځيني موضوعات يې زموږ د ټولني سره سمون نه خوري يا هم ډېر سولېدلي وي، نوځکه يو شمېر پښتو ته ژباړل سوي کتابونه چندان لوستونکي نه لري لوستونکي هغه کتاب لولي، چې د دوی له ديني باور، ټولني، کلتور او د ژبي سره ټکر ونه لري.

دزرغوني کاکړي په ژباړه کي درېيمه ښيگڼه داده چې، دخپل وخت سوچه لغتونه يې ترموږ پوري په پوره امانتدارۍ رارسولي دي مثلاً (ککړ، نسکور، لويڼه، ځان ته کتل، لوڅبره اوداسي نور...) ياد لغتونه تراوسه ژوندي دي، يوازي (لويڼه) لغت، چې د تکبر په مانادۍ اوس مو له خلکو نه دی اورېدلی.

نو، پورته خبروته په کتو دې پايلې ته رسيږو، چې زرغونه کاکړه د پښتو ادب په تاريخ کي هغه روښانه ښځينه څېره ده، چې دشاعرۍ او ليکگرۍ ترڅنگ يې د پښتنو ميرمنو په کتارکي پنځه سوه کاله ترمخه په پښتو د منظومي ژباړي بنسټ ايښی دی.

۲۰۲۰ جون ۲۶ مه

کندهار ښار، ارگ بازار

- ۱، پټه خزانه، دچاپ کال ۱۳۳۹کابل (۱۹۲-۱۹۴مخونه) هوتک محمد
- ۲، کندهار، د چاپ کال ۱۳۵۱ کابل (۲۲۰-۲۲۲مخونه) ځلمی محمد ولي
- ۳، پښتني ليکوالي اوشاعراني، دچاپ کال ۱۳۶۶کابل (۸-۹ مخونه) مظهري کبرا
- ۴، د وړمو بهير، دچاپ کال ۱۳۷۷پېښور (۱۸مخ) يون ارين